

УДК 338.439.4:437.5 (100)

*С. О. Кобернюк,
старший викладач кафедри маркетингу,
Дніпропетровський державний аграрний університет*

СВІТОВИЙ РИНОК М'ЯСА: УКРАЇНСЬКИЙ ВИМІР

Проведено аналіз виробництва, споживання і цінової ситуації на світовому ринку м'ясних ресурсів. Оцінено обсяги виробництва і споживання м'яса в Україні в контексті глобалізаційних тенденцій. Визначено прогнозні показники розвитку світового м'ясного ринку.

The analysis of production, consumption and price situation is conducted in the world market of meat resources. Even productions and consumptions of meat are appraised in Ukraine in the context of tendencies of globalization. The prognosis indexes of world meat market development are certain.

Ключові слова: світовий ринок м'яса, експорт, імпорт, виробництво, споживання, м'ясо свиней, цінова ситуація.

ВСТУП

Оцінка світового виробництва м'яса вказує на те, що в останні 4—5 років спостерігається уповільнення темпів його росту. Експерти називають декілька причин такої динаміки. Передусім це скорочення кількості дрібних господарств і підвищення числа випадків епізоотій (епідемічних хвороб тварин). Ці чинники викликали ріст цін на корми і, як наслідок, подорожчання енергоресурсів, яке спричинило активізацію пошуку шляхів розвитку світової енергетики за рахунок різкого збільшення виробництва біопалива з сільськогосподарської сировини.

В окремих галузях м'ясного тваринництва України спостерігається стійка тенденція розвитку негативних явищ. Відтворювальні процеси в сільськогосподарських підприємствах не набули стабільного характеру, а в особистих селянських господарствах після незначного пожвавлення сьомий рік поспіль спостерігається спад виробництва. Країна стала на шлях імпорту продукції традиційних галузей виробництва м'яса. Так, за 2007—2009 р. в Україну ввезено із за кордону понад 380 тис. т свинини та майже 600 тис. т м'яса птиці. За I півріччя 2010 р. загальний обсяг імпорту вже досяг 153,2 тис. т [1].

ПОСТАНОВКА ЗАДАЧІ

Укотре Україна опиняється на вихідних позиціях щодо переходу на "стійке" нарощування виробництва м'ясних ресурсів. Вирішення цієї проблеми в світлі глобалізаційних процесів та прогнозованого дефіциту харчування у світі стоїть перед державою як пріоритетний напрям розвитку аграрного сектора в перспективі на наступні роки.

РЕЗУЛЬТАТИ

За даними досліджень, у період з 1961 по 2008 р. чисельність населення земної кулі зростає з 3080 млн до 6750 млн осіб, або в 2,2 рази, в тому числі населення Китаю — з 673 млн до 1345 млн осіб, або в 2 рази. Населення Бразилії за цей період збільшилося до 192 млн осіб, або в 2,6 рази, а США — до 311,7 млн, або в 1,6 рази. В цілому, цей процес викликає значне зростання споживання і виробництва продуктів харчування, зокрема нарощування виробництва м'яса відбувалося значно вищими темпами, ніж приріст населення. Так, виробництво м'яса худоби і птиці за відповідний період зросло з 71,3 млн до 269,1 млн т, або майже у 4 рази, в тому числі свинини — з 24,8 млн до 103,2 млн т та м'яса птиці — з 9 млн до 91,7 млн т.

Варто відзначити, що за період 2000—2009 рр. виробництво м'яса у світі збільшилося більш ніж на 44 млн т. Світовий баланс м'яса, наприклад, в 2007 році склав 278,5 млн т, в 2008 р. трохи зменшився. За даними ФАО, в 2009 р. знову дещо підвищився обсяг виробництва м'яса у світі. Причому у світовому виробництві м'яса усіх видів свинина займає 37,2%, м'ясо птиці — 32%, доля виробництва яловичини має тенденцію до зниження [2]. Причинами цього є повільніша окупність в порівнянні з іншими галузями тваринництва.

За останні десятиріччя світові виробники стали на шлях індустріального вирощування м'яса, застосовуючи відповідні методи селекції, утримання, годівлі, підготовки товарної продукції, її транспортування та зберігання. За рахунок промислових технологій обсяги виробленої продукції в окремих країнах досягли доволі

високого рівня. Найбільшими виробниками м'яса у світі експерти називають Китай, США, Бразилію. Великі обсяги м'яса виробляють Німеччина, Мексика, Франція, Іспанія, Канада, Аргентина, Австралія, Італія, Польща. За прогнозними даними експертів, показники стану світового ринку м'яса дозволяють зробити висновок про те, що на найближчу перспективу пропозиція на ринку буде трохи перевищувати попит.

Основні ресурси вирощеного у 2008 р. м'яса припадають на країни Азії, де його обсяг досяг 114,3 млн т, з яких 74,5 млн т, або 65,2%, було одержано у Китаї; 6,8 млн т, або 6%, — в Індії; 3,3 млн т, або 2,9%, — у В'єтнамі та 3,1 млн т, або 2,7%, — в Японії. Європейські країни виробили у 2008 р. 53,7 млн т, у тому числі Німеччина — 7,7 млн т, Іспанія — 5,5; Франція — 5,4; Італія — 4,1 млн т. Північна та Південна Америка у тому ж році виробили практично однакові обсяги м'яса худоби і птиці (47,7 і 44,5 млн т), при цьому у першій м'ясні ресурси формувалися в основному в США (90,6%), у другій — у двох країнах — Бразилії та Аргентині (51,2 і 10%). Серед африканських країн виробництво м'яса було найвищим у Південно-Африканській Республіці — 2,1 млн т, Єгипті — 1,4, Нігерії — 1,3, Марокко — 0,9, Алжирі — 0,6 млн т. В Океанії 92,1% виробництва м'яса припадає на Австралію й Нову Зеландію (4,3 та 1,5 млн т). Таким чином, сформувалася наступна структура континентального виробництва м'яса: Азія — 40,8%, Європа — 19,2%, Північна Америка — 17%, Південна Америка — 15,9%, Африка — 4,8%, Океанія — 2,3% [1].

Світове виробництво м'яса на душу населення в 2007—2009 рр. склало 40,5—41 кг, проте цей показник має величезний діапазон коливань. На країни Європи доводиться 83,5 кг, найвищий показник мають Греція, Данія, Ірландія, Австралія, Бельгія, Канада, Нідерланди, США, Іспанія, Аргентина, Бразилія, Угорщина, Люксембург (табл. 1). Серед країн СНД найвищий обсяг виробництва м'яса на душу населення в Білорусі — 84 кг, далі йде Казахстан з 54 кг.

Найнижчий показник з виробництва м'яса на душу населення у Азії мають Індія та Японія — 5,6 кг та 24 кг відповідно, в Африці — Нігерія та Ефіопія — 8,5—8,8 кг, у Європі — Македонія, Туреччина, Хорватія — 15, 25, 27 кг відповідно. У європейських країнах максималь-

Таблиця 1. Виробництво м'яса худоби і птиці країнах світу в 2007 році

Країна	Усього м'яса, т	%	Виробництво м'яса на душу населення, кг
Китай	70 463 954	26,2	52,7
США	42 020 367	15,6	136,1
Бразилія	18 898 481	7,0	99,4
Німеччина	7 411 960	2,8	90,0
Індія	6 507 871	2,4	5,6
Російська Федерація	5 755 273	2,1	40,5
Франція	5 663 622	2,1	91,8
Іспанія	5 617 221	2,1	127,5
Мексика	5 547 899	2,1	51,6
Аргентина	4 438 590	1,6	112,4
Канада	4 421 104	1,6	134,2
Австралія	4 188 954	1,6	200,8
Італія	4 098 315	1,5	69,1
Разом 13 країн	185033611	68,7	52,4
Україна	1 911 700	0,7	41,3
Всього у світі	269148 531	100,0	40,5

не значення цього показника в Греції перевищує мінімальне значення в Македонії у 26 разів.

Нині споживання м'яса у світі на душу населення складає близько 42 кг, при цьому в розвинених країнах — більше 82, в тих, що розвиваються — близько 30 кг в рік на людину. Більше усіх м'яса споживають жителі США — 120 кг на людину в рік. А ось кожен українець споживає 41 кг, росіянин — 40 кг [3].

Споживання яловичини в країнах ЄС за 2008—2009 рр. скоротилося на 0,3—0,4%. Якщо в 2006—2007 рр. попит на яловичину підтримувався побоюваннями споживачів з приводу спалахів пташиного грипу, то вже до 2009—2010 р. вплив цього чинника ослаб. Така ж ситуація простежується і на російському ринку м'яса. Наприклад, за прогнозами М'ясного союзу Росії, до 2015 р. споживання яловичини досягне 2,2 млн т, свинини — 3,5 млн т, а курячого м'яса, навпаки, — 4,6 млн

За прогнозам фахівців ФАО, до 2020 р. при збереженні тенденції росту, що намітилися, обсяг виробництва м'яса у світі досягне 315 млн т, а при чисельності населення в 7 млрд чоловік його споживання з розрахунку на душу населення може досягти 45 кг в рік.

Проблема імпоротної залежності України щодо потреби у м'ясі свиней вимагає аналізу ситуації на цьому сегменті ринку. Виробництво свинини розосереджене по всіх країнах світу з різним рівнем технології вирощування свиней. В економічно розвинутих країнах домінує промисловий тип утримання та відгодівлі цих тварин. За обсягом виробництва понад 1,0 млн т налічується 18 країн, які виробляють 66,1 млн т, або 87%, а Китай, США і Німеччина разом узяті — 58,9 млн т, або 59,4% загального обсягу (табл. 2). Значний експортний потенціал мають ряд європейських країн, а також США, В'єтнам та Китай.

Таблиця 2. Виробництво м'яса свиней у країнах світу в 2007 році

Країна	Усього м'яса свиней, т	%	Виробництво м'яса свиней на душу населення, кг
Китай	43 951 178	44,3	32,9
США	9 952 709	10,0	32,2
Німеччина	4 985 177	5,0	60,5
Іспанія	3 544 055	3,6	80,4
В'єтнам	2 553 000	2,6	29,6
Бразилія	2 479 951	2,5	13
Франція	2 281 000	2,3	36,9
Польща	2 150 700	2,2	56,4
Канада	1 894 380	1,9	57,5
Російська Федерація	1 872 679	1,9	13,1
Данія	1 802 195	1,8	330,9
Філіппіни	1 616 715	1,6	18,2
Разом 12 країн	79 083 739	79,7	32,7
Україна	634 700	0,6	13,7
Всього у світі	99 211 931	100	14,9

За оцінкою відділу сільського господарства США (United States Department of Agriculture), в 2009 р. уперше за більш ніж десятиліття знизився глобальний імпорт м'яса. На думку фахівців USDA, погіршення глобальної економічної ситуації, обмежувальна торгова політика, вищий курс валют і стан можливостей споживчого ринку, що змінюється, і стали причинами падіння попиту, в багатьох країнах — головних імпортерах м'ясопродуктів. У напрямі споживчого попиту очікується скорочення обсягів споживання дорожчих видів м'ясної продукції і перехід на дешевші середній і низький цінові сегменти продукції, особливо це стосується сегмента ковбасних виробів. При цьому вимоги до їх якості збільшуватимуться. По-друге, відбувається деякий ріст обсягу покупок напівфабрикатів. Що стосується видів м'яса, то найближчими роками, за деякими даними експертів, спостерігатиметься ріст споживчого попиту на м'ясо птиці — найдоступнішого джерела тваринного білку по ціні. Крім того, вони говорять про майбутні коливання рівня споживання м'яса свинини і одночасне зниження споживання яловичини із-за його високої собівартості і ціни [4].

На сьогодні у міжнародній торгівлі за видами м'яса лідирує місце за обсягом експорту упевнено займає м'ясо птиці, свинина і лише за ними йде яловичина.

У цілому, за прогнозами аналітиків, приріст світового споживання м'яса, який в 2009 році трохи сповільнився, в найближчі 10 років збільшуватиметься з точки зору і виробництва, і обсягів торгівлі. При цьому найбільший приріст спостерігатиметься у виробництві і споживанні м'яса птиці. В Україні ж експерти прогнозують взагалі збільшення обсягів виробництва м'яса, при цьому найбільший приріст очікується у птахівництві і свинарстві за рахунок скорочення долі яловичини в

промисловій переробці [3].

У прогнозних даних світових цін на м'ясо передбачається поступове підвищення їх рівня упродовж періоду з 2009 по 2018 р. Передбачається також, що номінальні світові ринкові ціни до 2018 р. значно підвищаться, причому експерти говорять про підвищення котирувань на свинину і яловичину приблизно на 30% в порівнянні з періодом 1999—2007 р. А ось ціни на м'ясо птиці внаслідок росту попиту виростуть ще більше.

РЕЗУЛЬТАТИ

Таким чином, досить різкої зміни кон'юнктури світового ринку м'яса останніми роками не відбувалося. Незважаючи на ряд спалахів хвороб тварин, швидкий ріст цін на сировині, енергоносії і корми, м'ясна галузь розвивалася стабільно в умовах росту світового споживання, підкріпленого збільшенням купівельної спроможності.

Україна володіє високим природно-економічним потенціалом для розвитку перспективного і життєво необхідного м'ясопродуктового підкомплексу народного господарства. Однак вітчизняний ринок м'ясної сировини характеризується імпоротною залежністю, яка значно зросла останніми роками. Завдання підприємницького сектора і державних органів полягає у стабілізації та нарощування обсягів виробництва, в першу чергу, у птахівництві і свинарстві. Особливої актуальності вирішення цього завдання набуває у світлі розвитку глобалізаційних процесів на ринку м'яса. Раціональне використання наявного потенціалу здатне значно підвищити конкурентну позицію країни у когорті світових виробників м'яса і м'ясопродуктів.

Література:

1. Бойко В.І., Мамчур Л.В. Ринок м'яса: світові тенденції регіонального розвитку виробництва // Економіка АПК. — 2011. — № 1. — С. 145—148.
  2. Квасницький Н.А. Мировое производство мяса неуклонно растет // Галузевий інформаційний портал: www.svynarstvo.com.ua.
  3. Штрубенгоф Х.-В. Ринок свинини — реальні можливості для України // Галузевий інформаційний портал: www.svynarstvo.in.ua.
  4. www.usda.gov — Матеріали сайту Відділу сільського господарства уряду США.
- Стаття надійшла до редакції 04.05.2011 р.